

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Сојуз на борци од НОАВМ 1941-1945 и граѓаните продолжувачи

ДРЖАВОТВОРНИТЕ РЕШЕНИЈА НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ

Скопје, 2014 година

ДОКУМЕНТИ ШТО ТРАЈНО ОБВРЗУВААТ

Македонскиот народ во 2014 година го одбележува еден од најзначајните датуми во својата историја 70 години од одржувањето на Првото заседание на Антифашистичкото собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ). На 2 август 1944 година е конституирана првата слободна држава на македонскиот народ темелница на денешна самостојна и суверена Република Македонија.

Одржувањето на АСНОМ е во време на крвавата и величенствена народноослободителна и антифашистичка војна, во која македонскиот народ се бореше за слобода заедно со земјите против фашизмот и победа над фашизмот. Народот ја прифати националната програма на Комунистичката партија на Македонија за борба и со масовно учество, без разлика на национална и верска припадност, со голем хероизам и жртви го оствари вековниот стремеж за слобода и македонска држава.

На Првото заседание на АСНОМ се донесени историски државотворни решенија од големо значење и со трајна вредност за Република Македонија. Тие се актуелни пораки за денес и за иднината на Република Македонија. Сојузот на борците на Македонија тргнувајќи од значењето на решенијата на Првото заседание на АСНОМ и нивната трајна државотворна вредност во брошурата ги објавува и актуелизира за запознавање на сегашните и идните генерации граѓани на Република Македонија. За решенијата треба да се знае и од нив да се учи за обезбедување на вековност и просперитет на слободата, мирот и државноста на Република Македонија.

ОД ИЗДАВАЧОТ

Решение донесено на Првото заседание на АСНОМ за прогласување на АСНОМ како врховно, законодавно и извршно народно претставничко тело и највисок орган на државната власт на демократска Македонија.

РЕШЕНИЕ
НА АНТИФАШИСТКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО
ОСЛОБОДУ-ВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА КАКО ВРХОВНО
ЗАКОНОДАТЕЛНО И ИСПОЛНИТЕЛНО НАРОДНО
ПРЕСТАВИТЕЛНО ТЕЛО И НАЈВИСОК ОРГАН НА
ДРЖАВНАТА ВЛАСТ НА ДЕМОКРАТСКА МАКЕДОНИЈА
(АСНОМ)

Чл. 1

Основајќи се на суверената воља и правото на самоопре-деление на народот на Македонија, чии верни толкователи представителите во ова Собрание, а во согласие со решениата донесени на II заседание на АВНОЈ (Антифашистичкото **веќе** на народното ослободување на Југославија) во град Јајце **29** ноември **1943** година Антифашското собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ) се конституира во врховно законодателно и исполнително претставително тело на Македонија и на македонската држава, како равноправна федерална единица во демократска федеративна Југославија.

Чл. 2

АСНОМ ја врши законодалната и исполниителната функција на македонската федерална држава, до колку таа функција не ја префрлил на својот Президиум и на Народното правителство на македонската држава.

Чл. 3

АСНОМ го образуваат народните претставители, без разлика на народност, вероисповедание, пол, раса и политическо-партијска припадност, кои се дали доказателство, оти ја прифваќат борбата за

самостојателност и слобода на народот на Македонија и народно-ослободителната борба на сите останали народи во Југославија, а покрај тоа се непомирливи непријатели на окупаторот и неговите помагачи.

Чл. 4

Законодателната власт АСНОМ ја врши на своите пленарни заседанија, а во времето меѓу заседанијата таја власт ја врши преку Президиумот.

Исполнителната власт АСНОМ ја врши преку својот Президиум и преку Народното правителство на македонската држава.

Чл. 5

АСНОМ и Народното правителство на македонската држава се врховни органи на народната власт во македонската држава како федерална единица во федеративна Југославија.

Имајќи го пак предвид сегашното развитие на народно-ослободителната борба и степенот на изградуењето на власта во обштата држава, а како уште ги нема сите условија за образованието на Народното правителство на македанската држава, функцијата на Народното правителство ќе ја врши времено ПРЕЗИДИУМОТ на АСНОМ.

Чл. 6

АСНОМ си избира свој Президиум, кој е составен од претседател, два подпретседателя, два секретара и најмалку други 16 (шеснаесет) члена.

Чл. 7

За својата работа Президиумот одговара пред АСНОМ.

Чл. 8

Сите законодателни решенија на АСНОМ и неговиот Президиум се објавуваат со потписите на претседателот и секретарот на

АСНОМ, односно на неговиот Президиум.

Чл. 9

На територијата на Македонија важат законите на федералната македонска држава и законите на федеративна и демократска Југославија.

Чл. 10

До формирањето на Народното правителство на македонската држава при Президиумот на АСНОМ се образува нужен број оддели за разните гранки на државното управление.

Секој оддел се управљава од начелник на одделот. Началникот на одделот ги води работите на одделот, под раководството и контролата на членот на Президиумот, на кого и одговара.

Чл. 11

Народното правителство на македонската држава односно до неговото образование Президиумот на АСНОМ, има функцијата на народно правителство, основајќи се на решенијата на АСНОМ, а во согласие со решенијата на АВНОЈ, како и заповедите и решенијата на Националниот комитет на ослободувањето на Југославија, донесува заповеди и решенија и го контролира нивното спроведување во македонската држава.

Чл. 12

Народното правителство на македонската држава, односно до неговото образование Президиумот на АСНОМ, има право да ги отфрли заклученијата и заповедите на сите народноослободителни одбори, ако не се во склад со законите на македонската држава.

Чл. 13

Работите на секое заседание на Собранието ги води Работното претседателство, избрано само за тоа заседание. Ова претседателство е составено од претседател, подпретседател два секретара и најмалку 5 члена.

За секое заседание се избира и верификациона комисија составена од 5 члена.

156

Чл. 4

Законодателната власт АСНОМ ја врши на своите пленарни заседанија, а во времето меѓу заседа-нијата таја власт ја врши преку Президиумот, Исполнителната власт АСНОМ ја врши преку својот Президиум и преку народното правителство на македонската држава.

Чл. 5

АСНОМ и народното правителство на македонската држава са врховни органи на народната власт на македонската држава како федерална единица во фе-деративна Југославија. Имајќи пак предвид сегашното развитија на народно-ослободителната борба и степенот на изградуењето на власта во општата држава, а како уште ги нема сите условија за образувањето на народното правителство на македонската државна функцијата на народното прави-телство ќе ја врши времено ПРЕЗИДИУМОТ НА АСНОМ

Чл. 6

АСНОМ си избира свои Президиум кој е составен од претседател, два потпретседатела, два секретара и најмалку други 16 (шеснаест члена).

Чл. 7

За својата работа Президиумот одговара пред АСНОМ.

Чл. 8

Сите законодателни решенија на АСНОМ и не-говиот Президиум се објавуваат со подписите на претседателот и секретарот на АСНОМ односно на неговиот Президиум.

Чл 9

На територијата на Македонија важат законите на федералната

македонска држава и законите на федеративна и демократска Југославија.

Чл. 10

До формирањето ка народното правителство-на македонската држава при Президимот на АСНОМ се образува нужен број оддели за разните гранки на државното управление.

Секој оддел се управљава од началник на одделот Началникот на одделот ги води работите на одделот под раководство и контролата на член од президиумог на кого и одговара.

Чл. 11

Народното правителство на Македонската

Факсилит на еден дел од Решението донесено на Првото заседание на АСНОМ за прогласување на АСНОМ за врхоено, законодавно и извршно претставничко тело и највисок орган на државната власт на Демократска Федерална Македонија

Новото заседание го отвара Председателот на претходното заседание, предлагајќи избор на ново работно председателство.

Чл. 14.

Ова решение влегува веднага во сила.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински” на **ИЛИНДЕН, 2 август 1944** година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуене на Македонија

Секретар:

Љупчо Д. Арсов

Љ. Арсов, с. р.

М. А. Ченто, с. р.

Претседател:

Методи Андонов-Ченто

Решение на Првото заседание на АСНОМ за воведување македонскиот јазик како службен јазик во македонската држава

РЕШЕНИЕ

**НА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО
ОСЛОБОДУЕНЕ НА МАКЕДОНИЈА ЗА ЗАВЕДУЕНЕ НА
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СЛУЖБЕН ЈАЗИК ВО
МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА**

Чл. 1

Во македонската држава како службен јазик се заведува народниот македонски јазик.

Чл. 2

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински”, на ИЛИНДЕН 2 август 1944 година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуене на Македонија.

Секретар:
Љупчо Д. Арсов, с. р.

Претседател:
Методи Андонов-Ченто, с. р.

Решение донесено на Првото заседание на АСНОМ за оддавање признание и благодарност на Народноослободителната војска на Македонија³⁷

РЕШЕНИЕ

НА АСНОМ ЗА ОТДАВАЊЕ ПРИЗНАНИЕ И БЛАГОРАНОСТ НА НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА

Првото пленарно заседание на АСНОМ го изразува своето признание и народната благодарност на Главниот штаб на Народноослободителната војска и партизанските одреди на Македонија за изградуенето и организуенето иа нашата народна војска и за успешното раководење на операциите во борбата против непријателите на нашиот народ.

Првото пленарно заседание на АСНОМ ја изразува длабоката благодарност на Главниот штаб и за неговата сестрана политическа работа околу собирањето на сите патриотически сили на нашиот народ, подигнуенето на името на нашата земја прет тугана и работата околу изградуенето на истииска, демократска народна власт.

Исто така, Првото пленарно заседание на АСНОМ изразува народно признание и благодарност на борците от Народноослободителната војска образувана от најсвесните и најдобрите синови на македонскиот народ, на борците кои со својата крв и коски, со својата геројска борба и натчовешки напори и постигнатите ггобеди, а во заедничката борба со народноослободителните војски на останалите братски народи во Југославија ги поставија основите на македонската држава и слобода. Народно-ослободителната војска е најголемата придобивка на нашата народно-ослободителна борба.

Првото пленарно заседание на АСНОМ веруе оти нашето воено раководство, а на чело со Главниот штаб, заедно со борците на Народно-ослободителната војска, ќе одат от победа до победа, до крајното изгонуше на окупаторите от македонската земја.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

1944, 2 август, манастир Прохор Пчински

За Антифашиското собрание на народното ослободуене на
Македонија.

Секретар:
Љупчо Д. Арсов, с. р.

Претседател:
Методи Андонов-Ченто, с. р.

Решение на Првото заседание на АСНОМ за прогласување на Илинден 2 август за народен државен празник на македонската држава

РЕШЕНИЕ

**НА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО
ОСЛОБОДУЕНЕ НА МАКЕДОНИЈА ЗА ПРОГЛАСУЕНЕ
НА ИЛИНДЕН — 2 АВГУСТ -ЗА НАРОДЕН ДРЖАВЕН
ПРАЗНИК НА МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА**

Чл. 1

Илинден 2 август се прогласуе за народен државен празник на македонскиот народ и македонската држава, како симбол на сите негови борби за неговото конечно ослободуене от вековното ропство и за создавање на слободната и суверена федерална македонска држава.

Чл. 2

Ова решение влегуе веднага во сила. Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински”, на ИЛИНДЕН 2 август 1944 година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуене на Македонија.

Секретар:
Љупчо Д. Арсов, с. р.

Претседател:
Методи Андонав-Ченто, с.

Список на народните претставници од Македонија избрани за Првото заседание на АСНОМ

Тодор Пецов Циповски, работник, Тетово; инж. агр. Јордан Блажевски, Тетово; Чедомир Филиповски, работник, поручник на НОВ, Гостивар; Александар Георгиев, градежен инженер, Гостивар; Видоје Смилевски, банкарски чиновник, Гостивар; Д-р Владимир Полежиноски, јурист правник, Кичево; Злате Тренески, земноделец, Кичево; Кирил Стојанов, свештеник, Дебар; Кемал Аголи, студент филозофије, Дебар; мајор Тихомир Миловешки, командант на Ш-та македонска бригада, с. Битуше, Галичко; Елисије Поповски, банкарски чиновник, Маврово; Мино Минов, работник, Маврово; Д-р Кирил Миљовски, ветеринарен лекар, Битола; мајор Вангел Чукаловски, командант на 1-та бригада, Битола; Богоја Фотев, землоделец, Бистрица; капетан Коста Јашмаков, началник Штаба на Ш-та бригада, Битола; Петар Стојанов Манговски, адвокат, Битола; Вааил Кара Ангеловски, заменик командант на V-та бригада, земделец, Битола; Нафи Сулејман, землоделец, Битолско; Лилјана Чаловска, студентка, Битола; Илија Илијески, адвокат, Битола; Цветко Узуновски, работник, Ресен; потпоручник Наум Ташков Василевски, заменик командант на Ш-та бригада, Ресен; Јонче Колев Трпевски, работник, Ресен; Георги Ивановски, учител, Ресен; Илија Божиновски, чиновник, Ресен; Петре Пирузе, адвокат, Охрид; Лазар Гиновски, землоделец, Белчишта; Кирил Петров Чаулев, студент, Охрид; Владо Малески, студент права, Струга; Методи Андонов-Ченто, трговец, Прилеп; Вера Ацева, домаќинка, Прилеп; инж. Кирил Георгиевски, архитекта, Скопска општина, Прилеп; Борко Темелков, работник, Прилеп; Димче Стојанов Миревски, профеоор, Прилеп; Милан Костов Стефанв, землоделец, с. Десово; Методи Поповски, поручник, командант на Н-та бригада, Прилеп; Тодор Ношпал, трговец, Прилеп; Томо Кутурец, приватен чиновник, Крушево; Наум Наумовски, политички комесар на II-та бригада, Крушево; Злате Билјановски, заменик полком на III бригада, Пуста Река; Генаци Илијев Лешков, землоделец, с. Дреново, Бродско; Панко Брашнаров, учител, Велес; Бано Андрејев-Ронката, полком на Главниот штаб, Велес; Страхил Глигов, началник персонално оделеније, Велес; Благое Хаџи Панзов, адвокат, Велес; Благое Левков, адвокат, Велес; Мино Богданов, чиновник, Велес; Маца Карбева, домаќинка, Велес; Стоилко Костов Иванов, учител, Ораов Дол; Ванчо Бурзевски, приватен чиновник, Св. Николе; Никола Минчев, банкарски чиновник, Кавадарци; Диме Туриманцовски, мајор на НОВ и ПОМ, Кавадарци; Иван Раднански, землоделец, с. Радна; Јован Георгиев, свештеник, с. Дреново; Методи Панов Джунов, землоделец, Ваташа; Камбер Асан, землоделец, Долно Дисан; Лазо Калаџијев, работник, Неготино;

Најдо Стаменин, работ-ник, Неготино; Лазо Мојсов, студент права, Неготино; Боро Чаушев, работник, Неготино; Ристо Балајџалиев, приватен чи-новник, Гевгели; Димитар Зафировски, журналист, Гевгели; Иван Танев, поруч. Гевгели; Јанко Шопов, техничар, Гевгели; Атанас Бојков, командант на Струмичкиот одред, с. Богданци; Никола Пеев, работник, с. Богданци; Димитар Теменугов, пол-ком на Струмичкиот одред, с. Богданци; Епаминонда поп Ан-донов, професор, Струмица; Благоја Минов, работник, Стру-мица; Борис Поцков, типограф, Струмица; Емануел Чучков, ди-ректор на гимназија Скопје, Штип; генерал-мајор Михаил Апостолски, командант на НОВ и ПОМ, Штип; инж. економист Љумобир Арсов, банкарски чиновник, Штип; Кирил Глигоров, адвокат, Штип; Исак Сион, приватен чиновник, Штип; Димче Бе-ловски, приватен чиновник, Штип; Никола Иванов Вражалски, канд. адвокат, Кочани; Кирил Михајловски, учител, Винаца; Страхил Бајовски, учител, Берово; Мара Нацева, работничка, Куманово; Веселинка Малинска, приватен чиновник, Куманово; инж. економист Лазар Соколов, Куманово; Благоје Стефков, ра-ботник, Куманово; Боро Димитриев, вазодухопловен поручник на бившата, југословенска војска, Равно; Младен Георгиев, зем-лоделец, Челопек; Борис Чушкарров, учител, полком на III бри-гада, Куманово; Стојан Тодоровски, приватен чиновник, Кума^ ново; Д-р Никола Мицев, ветеринарен лекар — бактериолог, Кратово; поручник Боро Милевски, командант на IV бригада, Штип; Трајко Цветанов, студент, Крива Паланка; Кирил Пет-рушев, типографски работник, Скопје; Венко Марковски, поет, Скопје; потггуковник, Панче Неделковски, заменик командант на Главиот штаб на НОВ и ПОМ, Скопје; Петар Богданов-Кочко, оперски пеев, Скопје; Милева Сабо, работничка, Скопје; Кемал Сејфула, занатлиа, Скопје; Асен Симидчиев, канд. адво-кат, Скопје; Димитар Миовски, лекар во железничката болница, Скопје; Тодор Стојанов Звездии, активен судс1ш подпуковник од бивша Југославија, Скопје; Душан Лукарров, работник, Скоп-је; инж. Славко Поп Антоvски, агроном, Скопје; инж. Часлав Раегеловски, лесничеј, Скопје; Александар Петровски, кројач — подпредседател на Стопанската камара Скопје; Атанас Ве-ликов, работник, Петрич; Васил Атанасов Ваоилев, работ ник, Петрич; Димитри Манџовски, землоделец, Костур; Ва сил Атанасков Ивановски, работник, Костур; Димитар Влахов публициста, Кукуш; Борис Атков, чиновник, Скопје; Перо Тик вар, работник, Прилеп; Кирил Тошев Крстев, работник, Дебар-це; Васил Калајџијевски, судија, Вевчани, Струшко; Живко Брајковски, землоделец, Галичник; Трајче Трајчески, земло-делец, Црвена Вода; Абдула, работник, Прешево.⁴⁰

Манифестот од Првото заседание на АСНОМ до македонскиот народ, народностите во Македонија и до македонската емиграција

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ

Во дните на најголемите световни сатресенија, во времето на најкрватата борба на македонскиот народ, твоето прво Народно собрание, израснато од крвта и животите на најарните твои синови, во твое име излегува пред лицето на цел свет да каже на пријатели и душмани, на сојузеици и окупатори на блиски и далечни, оти македонскиот народ е решен да заживее слободен живот и оти никаква сила на светот не може да му застане на неговиот пат кон полна национална слобода.

Во моментот кога картечниот оган на нашите бригади го уништава крвавиот окупатор од Куманово и Струмица до Тиквеш и Дебар, кога нашата борба оди кон својата највисока точ ка и кога нејзиниот успешен крај стана јасен за секого, првото македонско Народно собрание излегува со прокламација за полна национална слобода на нашиот народ.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Овија исторически печалби кои ти ги оповестува твоето прво Народно собрание не се ии случајни ни аризани. Тиа се плод од реки пролеана крв и од купишта коски посејани од едниот до другиот крај на Македонија. Во петвековното ропство разни поробувачи е грабеа твојата земја и го поробуваја твојот народ. Единото средство које не можеше да ти биде ограбено беше борбата. Таја остана најсилеото оружје во твоите раце и ти помагаа да не бидиш збрисан како народ.

Во славните денови на Илинденското востание и Крушевската Република, ти разбра колкава е силината на тоа оружје. Илинденското востание откри пред цел свет колку е тврда твојата решеност да не бидиш роб на никого, ами да заживееш како слободен народ. Илинденската епопеја ти покажа и тебе колку е силна твојата тупаница кога се подигаа за извојуване на слободата. И токмо таја сила ги заплаши твојте скриени и отворени душмани

империјалистите од комшиските балкански држави. Уплашени од таја борбена сплотаност тие се опитаја со својата отровна пропаганда да те разединат за полесно да те поробат. И, благодарение на пре-датели и изменици во твоите редови, ти ја дочека решителната 1912 година разединен, закрвавен, неорганизиран и твојата земја бидува разделесна меѓу империјалистичките грабители. Во 1918 година се повторува срамната делба на Македонија, и ти не куртули од јаремот на ропството.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Впрегнат во невидено економско ропство, одречен како народ, обезиравен политички, заостанал просветно, ти беше през 23 годишниот живот под великосрбското ропство дове-Ден во положение «а колонијален народ. Србизирането стана националното гесло на белградските реакционери, занданите нимното единствено умиротворително средство, економскиот грабеж нимниот стопански принцип. Тоа што те одржа за тие тежки години, тоа беше твојата борба против великосрбските грабачи и нивните македонски измеќари. Во таја борба ти прогледа и узреа политички, во неа ти си ги најде овојте најдобри сојузници. Тоа беа другите поробени народи на Ју-гославија. Тоа беше и братскиот српски народ, зад чие име се кријеја поробувачите од белградската чаршија. Во борбата против великосрбските повелачи, ти го искова овоето братство со другите народи на Југославија. Тоа братство, покрај твојата борба, стана уште една гаранција за спечалване на слободата.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Со подлиот напад на германо-фашиските империјалисти во 1941 година Југославија бидува прегазена, а Македонија, за четврти пат во 30 години, поделена меѓу фашиските јатаци на Хитлера.

Под великобугарската окупација настанаја најтешките години на македонскиот народ.

Грабежот зема невидни до тогај размври, македонското селско стопанство бива исцело ставено во услуга на Хитлерова Германија. Дирижираниот стопански” грабеж ги рашири своите крила над

Македонија. Не остана произведение од соелското стопанство, које можеше да куртули од реквизиционата експлоатација. Селаните беа бутнати во понорот на бедата. Со ним заедно тонеа во мизерија сите други сасловија. Целото македонско стопанство беше подложено на најбесрамен грабеж за сметка на фашиската Германија. Бугарските фашиски измеќари се преобрнаја во еајверни кучина на Хитлера. Спекулата стана неписан закон. Македонија беше стопански изцрпена. Македонскиот народ потона во дотогај невидена беда.

Дури на една страна се трубеше неуморно старата поробувачка песма оти македонски народ немало, оти ние сме биле асли Бутари, иа друга страна се полнеа зандаиите со чеоните синови на Македонија, а во полицејските участаци со инквизиторски методи се мачеа народните борци. Војнополевите оудови работеја усилено, интернациите обухватаја цели села и околии, на бесилките увиснаја иајдобрите оинови на Македо-нија. Крвожедниот фашиски окупатор трша кон физичко ис-требуване на македонскиот народ. Модерните Хуни ги надминаја во крволочноста најсуровите турски катили.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

През долгите години иа ропството, тешката стварност те научи оти ти против подлите поробувачи имаш само едно сигурно оражие: борбата. И ти машки го стегна тоа оражие

Во позивот на КП на Југославија за борба, ти ја чу савеста на најдобрите твои синови. Во нејзиниот револуционарен дух ти ја осети бунтовната сила на еден поробен народ. Во нејзината организациона стегнатост ти го виде твојот тврд водач и умен организатор. Во нејзината доследност ти виде гаранција оти борбата ќе биде изведена до победонооее крај и ти не се поколеба да тргнеш со смелиот водач и организатор.

Револуционите традиции на Илинден пак оживеа. Настануват најславните години во твојата историја, настанува епопејата на светата народна ослободителна борба, во кој-а ти се препороди како народ и се осети способен да си ја земиш садбата во собствените раце. Во неравната борба, во која ти влезе смело, израсна од малите партизански одреди првата во твојата историја Народно

ослободителна војска, која го прослави македонското име по цел свет и стана страх и трепет за фашискиот окупатор. Сјајните победи при Кичево, Дебар, Тушин, Ристовец, Злетово, Кратово и Струмица са славеаисторија на твојата војска. Ослободуването на Македонија е нејзиниот свештен завет. Надахната со љубовта за својот народ, запоена со духот на Делчев, одушевена со борческиот елан на Тито, твојата војска ќе го исполни тој свештен завет и нема да го испушти оражието од раците дури последниот окупаторски војник не биде избркан од нашата татковина, дури последниот воен престапник и предател не добие заслужено наказание и дури слободата не биде исцело извојувана и осигурана.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ

Изненаден од твојата сплотеност, исплашен од смелите удари на твојата војска, поганиот фашистички окрпатор разбра оти сам нема да може да се додржи во Македонија. По стариот обичај на твоите поробувачи, тој побара и најде гнасни изроди, готови за фрлената коска да го продадат собствениот народ. Чкатровци и Гузеловци, Китинчевци и Ципушевци се натпреваруваат кој поорамно да те продаде. Од шпионското служене на фашистичкиот окупатор, овие одвратни јуди стигнаја до оргасетазиране на банди, составени од најкриминални ал-бански и домашни елементи, за борба против нашата Народноослободителна војска, за крволочно избиване на мирното македонско население и за палејне на македонските села.

Уплашениот фашистички окупатор сега ја фрли и последната карта во борбата против македонскиот народ. Крволочната банда на Ванчо Михајлов, потоната во невината крв на толку македонски синове, пак се јавува на предателската сцена, овој пат на чело со познатиот фашистички агент Александар Станишев. Професионалните убијци од софијските улици прават сега јалов опит со терористички јадра од коцкари и пијаници да ја отежат праведната борба на македонскиот народ за слобода.

Во борбеното единство на македонскиот народ со другите народи на Југославија, овие погани изроди ја гледаат најголемата опасност за овоите противнародни планови. Ударајќи бесно против

српскиот народ, тие сакаат да удрат против единството на братските народи во Југославија, да го оделат македонскиот народ од нив, да го осамат во борбата, и, изолиран од неговите сојузници, полесно да го уништат. Со овојата бесна кампања против Маршал Тито, тие се опитаја да го одделат македонскиот народ од гениалниот водач на на-родно-ослободителната борба и да ја закопат за вечни времина слободата на македонскиот народ. Фрлајќи лаги и одвратни клевети против нова, демократска и федеративна Југославија, тие сакаат да го турнат македонскиот народ во поразениот лагер на фашистите и да го дотерат утре на оптуженичка клупа заедно со фашистичките злочинци.

Великосрпските хегемонисти на Дража Михајловиќ и Милан Недиќ, демаскирани како слуга на окупатарот и отфрлени од српскиот народ, презрени од демократската светска јавност, разбијени исцело во Македонија, притаени во разни германски претпријатија, дебнат момеет да се фрлат на македонскиот народ и пак да го прегнат во јаремот на белградските шовинисти.

Во Западна Македонија уште живеат алабанските фашисти околу криминалците Джемо и Мефаил. Потпомагаати од Чкатровци и Коцаревци, палат тие македонски села и крволочно го избиваат македонското население.

Сите овие браќа во криминалот и душмани на македонскиот народ са верни слуги на истиот господар крволочниот Хитлер. Но ти брзо ги откри пеколските планови на овие злочинци и им даде достоин одговор. Немилосрдната борба против фашизмот и крвавиот великобугарски окупатор, то беше твојот одговор на нивните опити да те впрегнат во јаремот на фашиското ропство. Разбиването на контрашките банди уште во нивниот зародиш, то беше твојот одговор на нивниот опит да го разделат македонскиот народ и да е удушат неговата борба. Нераздружимото братство и единство со другите народи во Југославија, то беше твојот одгсдаор иа нивните опити да те осамотат во борбата. Изврадувајнето на нова, демократска и федеративна Југославија на чело со маршал Тито и твојата сплотеност во редовите на Народноослободи-

телниот фронт на Македонија, то е твојот одговор на сите планови на великоорпските хегемонисти и на разбојничките прохтеви на големоалбанските фашисти.

То е денес твојот одговор на сите овие душмани твојата праведна борба за слобода. Утре никаква сила нема да ги спаси овие продадени души од немилосрдниот народен суд. Никаква сила нема да ја запре твојата осветничка тупаница да ги разбие главите на овие гнасни изроди и подли поробувачи. Никаква сила нема да ја намали твојата величанствена борба за слобода. Борбата за твојте праведни идеали се најдува пред победоносен крај, пред полна национална слобода.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Од тешките борби и пролевената крв на најдобрите македонски синови излегува денес првото Народно собрание, тој оимбол на твојата слобода и изразител на твојот суверенитет, и ја прокламира пред цел свет полната национална слобода на македонскиот народ во **ПРВАТА СЛОБОДНА МАКЕДОНСКА ДРЖАВА**. Вековниот идеал на македонскиот народ се постигнува. За прв пат после Самоила македонскиот народ створи овоја сопствена држава; за прв пат македонскиот народ ќе се осети во Македонија како во своја куќа; за прв пат тој стана не дребна пара во сметките на грабежливите сили, ами слободен народ во слободна држава. Това е најголемата придобивка во историјата на нашиот народ, спечалена во гигантскиот антифашиски фронт со крвта на најдобрите синови на Македонија и со помошта на другите народи на Југославија, осигурена во нова, федеративна заедница на народите во Југославија.

Трагајќи од животните интереси на македонскиот народ, од неговите заеднички борби со другите народи во Југославија против големо-српската хегемонија и од скапите жртви дадени против заедничкиот фашиски окупатор, првото македонско Народно собрание изјавува во твое име оти **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ВЛЕГУВА КАКО НАЦИОНАЛНО ОСЛОБОДЕН И РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН ВО НОВА, ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА**

ЈУГОСЛАВИЈА, на принципите установени на II заседание на Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија (АВНОЈ), на кое му се признаја првата на национална слобода. Со тоа македонскиот народ станува градител на нова Југославија, која е дело и израз на нераздрожливото единство и братство на сите нејзини народи, и најголемата гаранција како за слободата иако секој отделен народ, така и за слободата на сите народи во Југославија заједно. Како дел на нова, демократска и федеративна Југославија, македонскиот народ станува сојузник на големите сили победителки.

Тргвајќи од вековните идеали на македонскиот народ, првото македонско Народно собрание го прокламира пред цел свет своето праведно и неостапно сакање **ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА ЦЕЛИОТ МАКЕДОНСКИ НАРОД** на принципите на правото на самоопределување. Со тоа ќе се тури крај на робството на **12** Асном I македонскиот народ во сите негови делови и ќе се создадат условија за искрена солидарност и мир меѓу балканските народи.

Видејќи свесно оти фашизмот е најголемиот враг на малите народи и на славјанството, првото македонско Народно собрание тржествено изјавува оти македонскиот народ нема да го остави оражието дури фашизмот со сите негови помагачи не биди исцело разгромен.

Борејќи се за слободата на македонскиот народ, првото македонско Народно собрание ги **ПРОКЛАМИРА ПРАВАТА НА ПОЛНА СЛОБОДА И РАВНОПРАВНОСТ НА СИТЕ НАРОДНОСТИ ВО МАКЕДОНИЈА.**

МАКЕДОНЦИ И МАКЕДОНКИ, БРАКА И СЕСТРИ!

Првото македонско Народно собрание ги прокламира овие свети принципи во момент кога братската победоносна Црвена армија стапува на германска земја и незадржимо оди кон Берлин, кога нашите англоамерикански сојузници на Запад го пробија атлантскиот ѕид на Хитлеровата европејска заграда, кога сојузничките армии од југ наступват кон Алпите, кога прикажаната со смелост Титова армија се готви да тргне на Белград, Загреб,

Љубљана, Сарајево и Скопје.

Првото македонско Народно собрание ги прокламира овие големи принципи во согласие со основните решенија на Московската и Техеранската конференција, кои ги гарантираат правата на слободен живот на секој народ, ангажиран во борбата против фашискиот окупатор.

Во овие дни се решава садебата на нашиот народ за векови. Историјата ве поставила пред судбоносна проба. Од вас зависи дали Македонија ќе биде зандана за робови или слободна татковина на слободии луѓе. Жертвите на вашите браќа и првоборци ве викаат на последен јуриш. Сетнината ваша и сетнината на нашата родина ве викаат на последен, одлучен бој. Наредете се сите во народно-онослободителниот фронт и докажете оти сте достоини синови на еден јуначен народ. Дигнете се сите против крвавиот окупатор и докажете оти сте способни да си ја спечелите слободата и изградите сами сетнината.

МАКЕДОНЦИ ПОД БУГАРИЈА И ГРЦИЈА

Обединението на целиот македонски народ зависи од вашето учество во гигантскиот антифашистички фронт. Само со борба против подлиот фашиски окупатор ќе го спечелите правото на самоопределуење и обединение на целиот македонски народ под покровот на Титова Југославија, која стана слободна заедница на слободни и равноправни народи. Нека борбата на македонскиот пиомонт ве одушеви за посмела борба против фашискиот поробувач! Нека патот на овој дел на Македонија стане и ваш пат, оти само тој води кон слободата и обединението на целиот македонски народ! Нека вашето учество во свеошптата антифашиска борба им даде живот на принципите прокламирани на првото македонско Народно собрание и нека ги збрише искусствените граници кои ја разделија брат од брат, Македонец од Македонец.

БРАЌА АРНАУТИ, ТУРЦИ И ВЛАСИ

Поробувачите на Македонија од везден сакале да не разделат и

скарат за полесно да ја владат нашата татковина и да ги грабат нашите народи. Тешкото минато ни покажа оти интересите на нашите народи са исти, а нивеата садба заедничка. Во овие решителни моменти сите ние изградуваме слободна Македонија. Каква Македонија ќе изградиме, таква ќе ја имаме.

Вашите синови учествуваат во македонската војска и земат веќе командни места. Вашите првоборци учествуваат како пратеници народни претставители во Народното собрание. Првото македонско народно собрание е прокламира слободата и равноправноста на сите народности во Македонија. Мобилизирајте ги сите сили поскоро да ги оствариме неговите свети принципи. Учествувајте равноправно во борбата против окупа-торот за да можете равноправно да учествувате во изградувај-нето на слободна Македонија слободна татковина на сите народности.

ИЛИНДЕНЦИ

Крвавиот фашиски окупатор спекулира со вашите жртви и со вашата крв. Тој срамно ги изопачува целите иа вашата несебична борба во миналото. Тој се опитва да го сроза вашиот авторитет, употребувајќи ве како перде за страшниот грабеж и терор спроведуван над вашата земја. Тој подмолно се опитва во најрешителните моменти да го раздели вашиот народ на стари и млади.

Се исполнуваат целите за кои вие сте се бориле. Македонија врви кон својата слобода, кои непостигнатиот идеал за кој хиладници ваши другари ги дадоа овојте животи во Илинденската епопеа. Вашиот првоборец и другар Димитар Влахов е ден од иашите водачи. Вашето место е покрај вашите синови и внуци. Напред во борбата за идеалите за кои вашата генерација се бореше, а нашата ги исполнува! Напред стари и млади за изградуване на слободна Македонија!

МАКЕДОНСКА ЕМИГРАЦИЈО ВО БУГАРИЈА

Ропството на нашата македонска родина ве отдели од вашите куќи, од вашите блиски, од вашите оела и градови. Тешката садба

на вашата поробена татковина ве фрли во лапите на подлиот кобурговски диктатор. Во мрачните завоевателни плановји на крвавиот кобурговски дворец, иа вас ви беше предопределена ролјата на воени провокатори на Балканот и на камшик во рацете на тираните против слободољуби виот бугарски народ.

Ние синовите на борческа Македонија везден сме правеле разлики между убијците од бандата на Иван Михајлов и чесната македонска емиграција. Ние од везден сме знаеле оти во вашите гради никога не престанало да бие едно чесно срце на нашата обшта родина, оти нашите ндеали се и ваши идеали, и оти во вас никога не угаснало желанието да се најдете пак во вашата слободна и незастрашена македонска татковина.

Првото македонско Народно собрание ви испраќа пламени братски поздрави и ве кани во дружна борба за ослободување на Македонија и изградување на слободна Македонска држава.

Отврлете ги самоназначените водачи околу крволокот Иван Михајлов! Присаединете се кон нашиот Народноослободителвн фронт за избркување на фашиските поробители! Земете учание во ослободувањето на обштата македонска татковина! Дајте го својот дел во нејзиното изградување! Нека нашата сплотеност стане остар одговор на сите поробувачки планови! Нека нашето единство стане страх и трепет за враговите на Македонија! Нека нашиот борчески патриотизам стане гаранција за подобра сетнина на нашата татковина!

МАКЕДОНСКИ РАБОТНИЦИ!

Вие први разбравте оти фашизмот е ваш најголемиот душ ман, најсвирепиот поробител на вашиот народ, и вие први влетовте во светата борба против него. Зад секоја победа во оваја тригодишна борба се крие пожртвованоста на вашите првоборци. Секој успех против крвавиот фапшки окупатор е израснал од крвта на вашите другари.

Во слободна Македонија, во нова Југославија, вие ќе започнете еден посрекен и подостоен за вас живот.

Во предвечерието на слободата ни еден ваш другар не смее да остане на страна од борбата. Напуштајте ги фашиските работилници, фабрики и рудници! Напуштајте ги фабриките во фашиска Германија! Влегувајте во вашата народноослободителна војска и станете нејзин грбнак! Со своето масово участие станете првоборци на Народно ослободителната борба! Со својата храброст станете гордост ва нашиот народ! Со својата прикажана упорност изградувајте ја слободна Македонија и станете нејзини најпредани творители! Направете од новата македонска држава истинска, слободна, и праведна татковина на целиот работен народ.

МАКЕДОНСКИ СЕЛАНИ,

Вие најдобро осетивте на сопствената кожа што значи фашиско ропство. Во овија три години плодовите на вашиот труд се грабеа и се грабат по најбесрамен начин, а на вас ви остава само ропска работа, беда и неправие. Фашиските пове-лачи ве оставија да живите само за тоа, да можете да работите на нивната војна машина. Од вашиот труд се гојат окупаторските грабачи, а вие остануете гладни, голи и боси. Фаши-замот ви зеде се, а не ви даде ништо.

Во овије неколку месеци се решава садбата на македонскиот народ. Садбата на Македонија е садба на македонскиот народ. Садбата на Македонија е садба на македонските селани, дека вие сте најголемиот негов дел. Не давајте ги овојте произведеишја на фашиските изеденици! Кријте го житото! Из-бивајте ги реквизиционите комисији! Палете ги фашиските оп-штини! Не плаќајте данаци на вашите поробители! Влегувајте смело во редовите на нашата војска! Станете сите како еден да ја извојуваме слободата и да ја изградиме слободна Македонија.

МАКЕДОНСКИ МЛАДИНЦИ И МЛАДИНКИ,

Вие бевте првата жртва на фашиските окупатори и вие тргаавте први во борба против нив. Со својата прикажана храброст вие дадовте пример како се служи на народните идеали. Вие денес го чините најборбеното јадро на нашата војска.

Во борбата што се води денес се изградува поарна младинска сетнина. Слободна Македонија вие треба да ја изградите. Со сите сили помогнете за спроведенето на решенијата на АСНОМ и за изградуенето на новата народна демократич-на власт во Македонија и на нашата Македонска држава.

БОРЦИ ОД НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА НА МАКЕДОНИЈА, ПАРТИЗАНИ, ВОЈНИЦИ, ОФИЦЕРИ, ПОДОФИЦЕРИ И ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИЦИ,

Со вашата прикажана смелост вие го разнесовте македонското име по цел свет. Со својата безпримерна пожертвуваност вие му натеравте страв во коските на фашискиот окупатор. Со крвта на најдобрите евои другари вие е исписавте славната историја на македонскиот народ. Победата е близу но требат уште напори да се извојува слободата на македонскиот народ. Во гигантската борба што се води денес, вие не сте сами. Вие сте дел на славната Народноослободителна војска на Југославија, и како такви сојузници на победоносната Црвена армија и англоамериканските војски, кои ги задават последните удари на фашискиот окупатор.

Запалените села по цела Македонија ве канат на освета! Поробениот македонски народ чека од вас слобода! Држете го уште поцврсто оражието спечелено од крв, јакнете ја уште повеќе вашата дисциплина и воена вештина! Дигнете го уште повисоко знамето на Гоце Делчев! Гответе се за последните удари на фашискиот окупатор! Гответе се за ослободување на Македонија.

МАКЕДОНСКИ МАЈКИ, ЖЕНИ И СЕСТРИ,

Во оваја величанствена борба вие го дадовте својот крвав дел. Во слободата на македонскиот народ вие ќе си ја спечелите и собствената слобода. Во утрешна слободна Македонија, вие ќе бидете нејзини слободни и равноправни строители.

Учествувајте уште помасовно во народноослободителната борба! Мобилизирајте ги сите свои другарки за борба на фронт и работа во тилот. Борците на фронтот имаат нужда од вашата поткрепа. Слободата на вашиот народ имаат нужда од вашат помош. Изградувајнето на новата држава не може да се за-мисли без вашето равноправно участие. Прегнете ги сите за поскоро да ги оствариме принципите провозгласени од пр-вото македонско Народно собрание.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ, БРАЌА И СЕСТРИ!

Зората на слободата изгрева! Од крвавата борба израсна веќе слободна Македонска држава, во нова, демократска и федеративна Југославија. Но борбата уште не е завршена. Прегрнете ги сите сили да се истргне слободата што поскоро, Да се сачуват печалбите на сегашната борба, мобилизграјте ги сите снаги за изградувајнето на нашата држава и направете од неа сретна татковина на среќен народ.

Се за фронт се за победа!

Да живее првата Македонска држава во нова, Демократ-ска Федеративна Југосланија!

Да живее Првото антифашистко собрание за народно ослободуване на Македонија!

Да живее Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија!

Да живее Националниот комитет, на чело со лубимиот водач на Југославија Маршал Тито!

Да живее нераздруживото братство и единство на наро-дите наЈугославија!

Да живее Народноослободителната војска на Југославија!

Проглас на Првото заседание на АСНОМ до македонскиот народ за одржаното Заседание и донесените одлуки на АСНОМ⁴⁵

УДРЕНИ СЕ ТЕМЕЛИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА ФЕДЕРАЛНА ДРЖАВА ВО НОВА ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА

На 2 август 1944 година Илинден се свика Првото историско Антифашишко собрание на народното ослободуење на Македонија АСНОМ. 122 полноправни претставители, синови и ќерки на македонскиот народ, испитани низ маките и искушенијата на народно-ослободителната борба, собрани на своето Прво заедание во манастирот „Св. Прохор Пчински“, во присуство на делегатите: од Врховниот штаб на Маршал Тито, војните сојузнички мисии и на Главниот штаб на Србија, ја изразија суверената воља на својот народ и ги донесоја следните решенија:

1. Македонија ја прогласи за федерална држава, во нова, Демократска Федеративна Југославија.

2. Народното собрание се конституира во врховно законодателно и исполнително претставителство на македонската федерална држава.

3. Се донесе декларација, со која се гарантира слобода и равноправност на секој граѓанин и граѓанка во Македонија, без разлика на вера, националност и политичка припадност, право на секој граѓанин и граѓанка над 18 години да избира и да биде избран, слобода на совеста и вероисповеданието, право на бесплатна просвета, итн.

4. Се формира Президиум на АСНОМ со функции на привремено народно претставителство на македонската федерална држава.

5. Македонскиот народен јазик се воведува како службен јазик.

6. Илинден, 2 август, се прогласува за народен и државен празник во Македонија.

7. Се формира Комисија за испитување војните злоступства,

направени од окупаторите и нивните слуги.

8. Се формира Комисија за изработување законски проекти иа македонската федерална држава.

9. Се избираја 40 претставители на македонскиот народ за Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија и неговиот Президиум.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ!

Со оваја основни историски решенија се удрени темелите на македонската федерална држава. Тоа се први плодови на твојата тригодишна народноослободителна борба, тоа се првите плодови на братството и единството со другите народи на Југославија. Оваја плодови претставуваат остварување на вековните идеали на нашиот народ.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ!

Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија е одржано во најжестокиот бој во оваја војна, кога се кинат фашиските синцири, кога геројската Црвена армија наступва кон Берлин, а мошните сојузнички армији настапуваат од запад и југ на Париз и Германија, кога нашата јуначка Народноослободителна војска иа Југославија навлегува во последен бој со фашиските окупатори. Во оган и крв на развигрената и решавашта битка, во зората на победата, македонскиот народ преку своето Антифашистко народно собрание си ја кажа думата за својата судба.

Фашиските окупатори и нивните слуги се пред пропаст, ама ги превземат сите мерки како би го одложиле своето пропаѓање. Они изнајдуваат нови трикови, како би го задржале македонскиот народ мирно да го поднесува фашискиот јарем. Ванчо Михајлов и неговата група издајници и крвници на македонскиот народ, готват платени банди да по истеглувањето на бугарските фашиски војски ја завладејат Македонија за сметка на Хитлер или некој друг господар. Од друга страна, тоа исто се готви и од најголемиот издајшки слуга

на Хитлера Милан Недиќ, кој се токми да умаршува во Македонија и да го обнови големосрпското ропство.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ! РОДОЉУБИ И РОДОЉУБКИ!

Слободата е на прагот Темелите на нашата федерална држава се удрени! Ама баш није сите требе да бидеме на штрек. Сега баш треба да се прибериме аите во Народноослободителниот фронт на Македонија, во нашата Народноослободителна војска, за да ги сачуваме придобивките на досегашната борба. Краен е час за секој еден Македонец да го отфрли секое колебание и тргае во последен бој за слобода на иашиот вековно поробен народ.

Во името на иовата македонска држава, во името на неј-ното изградување, ние ви викаме:

Уште повеќе зацврснете го единството на целокупниот македонски народ преку Народноослободителниот фронт на Македонија единството, кое ти овозможи создавање на македонската држава, единството, које ќе ти ја сочува таја држава!

Стани целиот на вражено востание и навлези во својата Народноослободителна војска на Македонија, војската која ти создаде држава и која ќе знае да ти ја сочува! Разрасни ги што по скоро своите бригади во мошнш дивизии и корпуси!

Уште посилно пристапите кон формирањето на народноослободителните одбори, органите на новата народнодемократска власт, преко која треба да се соберете за изградувањето на новата македонска држава!

ДА Е ЖИВА СЛОБОДНА МАКЕДОНИЈА ВО ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСААВИЈА!

ДА Е ЖИВО АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСАБОДУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА.

ИЗДАВАЧ: ГЛАВЕН ОДБОР НА СОЈУЗ НА БОРЦИТЕ НА МАКЕДОНИЈА

ПЕЧАТНИЦА: **ПринтЦентар**

